

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ · УРОК 42

Практичне заняття. Голодомор мовою документів, свідчень, чисел.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Тема уроку: Практичне заняття. Голодомор мовою документів, свідчень, чисел

Матеріал подано стисло й структуровано: ключові події, причинно-наслідкові зв'язки, поняття, дати та постаті.

Практичне заняття: «Голодомор мовою документів, свідчень, чисел»

Мета. Не просто запам'ятати дати, а навчитися робити історичний висновок, зіставляючи різні типи доказів: нормативні акти, статистичні дані, свідчення очевидців і факти про дії влади.

1. Як працювати з історичним джерелом

Крок	Що зробити
Визнач походження	Хто створив документ або свідчення, коли і за яких обставин?
Відокрем факт від оцінки	Що в джерелі можна перевірити, а що є авторським судженням чи емоцією?
Зістав із контекстом	Чи узгоджується інформація з відомими рішеннями влади, датами та статистикою?
Порівняй джерела	Чи підтверджують різні матеріали один одного, чи показують різні аспекти події?
Сформулюй висновок	Який механізм події можна відновити на основі сукупності доказів?

2. Факти, які потрібно зіставити

Доказ	Що він показує
Курс на суцільну колективізацію від 1929 р.	Держава прагнула підпорядкувати село й контролювати виробництво та заготівлю зерна.
Розкуркулення	Майно конфісковували, а родини оголошених «куркулями» депортували.
До кінця 1932 р. колективізовано близько 70% господарств	Масштаб примусового перетворення сільського господарства.
Постанова 7 серпня 1932 р. — «закон про п'ять колосків»	Надзвичайно жорсткі покарання за привласнення колгоспного майна.
«Чорні дошки»	Блокування населених пунктів, припинення торгівлі та постачання, обшуки й натуральні штрафи.
Обмеження виїзду голодуючих	Людей позбавляли можливості вільно залишити охоплені голодом райони.
1932–1933 рр.	Період Голодомору в Україні.

3. Причина → механізм → наслідок

Передумови	Механізм	Наслідок
Форсована індустріалізація, прагнення контролювати село, опір селян.	Примусова колективізація → розкуркулення → завищені хлібозаготівлі → вилучення продовольства → «чорні дошки» → обмеження виїзду.	Мільйонні людські втрати, демографічні деформації, злам селянського опору, утвердження колгоспної системи.

Правова оцінка: у навчальній програмі й КМЗ Голодомор 1932–1933 рр. визначено як **геноцид українського народу**; 28 листопада 2006 р. це закріплено Законом України.

Підсумок уроку

Сукупність документів, статистики та свідчень дає змогу відновити механізм Голодомору та аргументувати історичний висновок.